

SELETUSKIRI

põllumajandusministri määruse „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala ning põllumassiivil asetsevate maastikuelementide määramise ja korra ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed ja nende esitamise kord” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 99 lõike 5 alusel.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Põllumajandusministeeriumi põllumajandusturu korraldamise osakonna põllumajanduse otsetoetuste büroo peaspetsialist Veronika Vallner-Kranich (625 6253, veronika.vallner-kranich@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Geir Veski (625 6516, geir.veski@agri.ee) ning eelnõu on keeleliselt toimetanud sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

Määrus sätestab põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala ning põllumassiivil asetsevate maastikuelementide määramise ja korra ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed ja nende esitamise korra. Euroopa Liidu ühisest põllumajanduspoliitikast tulenevalt on otsetoetuste administreerimine seotud ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kasutamisega. Ühtse süsteemi elementide hulka loetakse ka põldude identifitseerimise süsteem, mida peetakse kaartide, erinevate kartograafiliste alusmaterjalide ja maakatastri andmete alusel ning mis on osa põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrist.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala, milleks on põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala ning põllumassiivil asetsevate maastikuelementide määramise ja korra ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavate andmete ja nende esitamise korra kehtestamine.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse põllumassiivi kaardi koostamise kord. Põllumassiivi kaart koostatakse kasutades topograafilise alusena ruumiandmete seaduse §-s 67 nimetatud Eesti topograafia andmekogu andmeid. Eesti topograafia andmekogu andmete hulka kuuluvad nii ortofotod, kõrgusandmed kui ka erinevad aluskaardid nagu nt. Eesti põhikaart. Põllumassiivi kaardi koostamise korral kasutab PRIA aluskaardina ortofotot.

Lõikega 2 sätestatakse põllumassiivi pindala vähim suurus, mille puhul tuleb põllumassiiv kaardile kanda – 0,30 hektarit.

Lõikega 3 sätestatakse põllumassiivi kaardile kantavad andmed, milleks on põllumassiivi piiripunktid, mis on omavahel ühendatud ja moodustavad põllumassiivi kaardil põllumassiivi ruumiobjekti. Samuti kantakse kaardile unikaalne numberkood, maksimaalne toetusõiguslik põllumassiivi pindala ning põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruse nr 4 „Maa heas

põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded” § 3 lõigete 1–7 kohaselt säilitamisele kuuluvad maastikule iseloomulikud vormid (edaspidi *maastikuelemendid*).

Lõike 4 kohaselt kantakse põllumaal asuvad või vahetult põllumaaga külgnevad maastikuelemendid põllumassiivi kaardile kui ökoloogilise kasutuseesmärgiga maa-alad (edaspidi ökoalad). Seoses 1. jaanuarist 2015 rakenduvate uute meetmetega põllumajanduse otsetoetustes, eelkõige pidades silmas kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade toetuse (nn rohestamine) tingimuste rakendumist, peab põllumajandustootja ühtse pindalatoetuse saamiseks täitma lisaks ka rohestamise nõudeid. Rohestamise nõuded koosnevad omakorda põllumajanduskultuuride mitmekesistamise, püsirohuma sailitamise ja ökoalade määramise nõuetest. Viimati nimetatud nõude täitmiseks peavad põllumajandustootjad oma põllumajandusliku majapidamise toetusõiguslikul põllumaal täitma vähemalt 5% ulatuses ökoalade nõuet, kui põllumaa on üle 15 hektari suurune. Liikmesriigid, sh Eesti, teavitasid Euroopa Komisjoni 1. augustil 2014 sellest, milliseid maa-alasid käsitletakse ökoaladena. Komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 639/2014 artikli 45 lõike 4 kohaselt on võimalik määratleda ökoaladena neid elemente, mis on juba nõuetele vastavuse süsteemi maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise (HPK) nõude maastikule iseloomulike vormide raames määratletud maastikuelementidena. Teisisõnu saab ökoaladena kasutada samasuguseid elemente, mida HPK raameski. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 70 lõikest 2 lähtuvalt peavad liikmesriigid tagama, et põldude identifitseerimise süsteem sisaldab võrdluskaardikihti, et arvestada ökoaladega ning teha tõhusat kontrolli toetuse saamise üle. Sellest tingituna peab PRIA lisaks põllumassiivi piiripunktidele, unikaalsele numberkoodile ja maksimaalsele toetusõiguslikule pindalale kandma põllumassiivi kaardile ning põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse ka ökoaladena määratletud maastikuelemendid. Nagu eespool nimetatud, võivad ökoaladena määratletud maastikuelemendid omavahel kattuda nõuetele vastavuse süsteemi raames määratletud maastikuelementidega, milleks võivad olla põllusaared, millel on põõsaid ja puid, puude rida, hekk, metsasiil, alla 10 km² valgalaga eesvoolud ja maaparandussüsteemi maa-alal paiknevad kuivenduskraavid ning kiviaiad. Lisaks on nõuetele vastavuse raames määratletud elementideks veel ka looduskaitseaduse § 4 lõike 1 alusel kaitse all olevad looduse üksikobjektid (nt üksik puu) ja muinsuskaitseaduse § 3 lõike 2 alusel sätestatud kinnismälestised (nt matusepaik, lohukivi) ning pärandkultuuriobjektina kaardistatud objektid, nagu nt mälestuskivi, pärimustega allikas, puu, kivisild jne. Maastikuelemendid peavad asuma põllumajandustootja kasutuses oleval põllumajandusmaal ja kuuluvad põllumajandustootja poolt säilitamisele vastavalt kehtestatud tingimustele ning need arvestatakse toetusõigusliku põllumassiivi pindala hulka.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse piiripunktide määramise kord. Põllumassiivi piiripunktid määrab PRIA. Põllumassiivi piiripunktide määramiseks kasutatakse tasapinnaliste ristkoordinaatide süsteemi L-EST97. Koordinaadid määratakse ortofotolt, mis on soovituslikud ja aluseks põllumassiivi piiripunktide määramisele. Samuti on võimalik koordinaate määrata teistelt alustelt, nagu katastriüksuse piir, maakasutusotstarbe piir ja kontrolli käigus, sealhulgas paikvaatluse käigus saadud andmed. Maakasutusotstarbe piiriks loetakse pindalatoetuse taotlusel esitatud maakasutuse andmete, kohapealse kontrolli ja ortofoto abil tuvastatavat maakasutuse piiri. Maakasutusena eristatakse põllumaad, püsirohumaad ja püskikultuuride all olevat maad vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artiklis 4 lõikes 1 punktis e sätestatule. Põllumassiivi piiripunktide määramisel kasutatakse eespool loetletud erinevate võimaluste kombinatsiooni. Vajaduse korral võib PRIA teha põllumassiivide mõõdistamise.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmine. PRIA annab põllumassiivi kaardile kantavale põllumassiivile unikaalse 11-kohalise numberkoodi. Põllumassiivi kaardile kantud põllumassiivi osadeks jagamisel säilitatakse ühele põllumassiivile endine unikaalne numberkood ja ülejäänud põllumassiividele antakse uus unikaalne numberkood. Juhul, kui põllumassiivi kaardile kantud mitu põllumassiivi liidetakse üheks

põllumassiiviks, säilitatakse üks endistest liidetavate põllumassiivide unikaalsetest numberkoodidest. Siiski ei saa väita, et põllumassiivide jagamisel osadeks või liitmisel on tegemist alati 100% rakenduva reeglina, vaid erandkorras nt. tehnilistel põhjustel ei ole alati võimalik endist unikaalset numberkoodi säilitada – sellisel juhul antakse põllumassiivile uus unikaalne numberkood.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala määramine. Põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala määrab PRIA. Põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala määramise korral võetakse aluseks põllumassiivi kogupindala põllumassiivi kaardil olevate piiripunktide järgi. Saadud pindalast arvatakse maha põllumassiivil paiknev üle 0,01 hektari suurune maa-ala, millel põllumajanduslik tootmine ei ole võimalik (nt ehitiste alune pindala, kivihunnik jne). Põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala hulka arvatakse ka kuni kahe meetri laiune hekk, kraav, piire, traditsiooniline maastikuobjekt või muu maastikule iseloomulik vorm ning põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruse nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded” § 3 lõigetes 1–10 nimetatud maastikuelemendid. Põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala hulka arvatakse põld, kus ühe hektari kohta ei kasva rohkem kui 50 puud vastavalt komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 9 lõike 3 punkti b alusel kehtestatud õigusaktis sätestatud tingimustele.

Eelnõu § 6 kohaselt esitatakse PRIA-le maastikuelemendi kohta, mis põllumassiivi kaardil ei kajastu, andmed ja graafilise materjali asjakohase avaldusega, milleks võib olla PRIA veebilehelt kättesaadav maastikuelementide avalduse vorm või kasutades e-PRIA teenust „Põllumassiivi või maastikuelemendi piiri ettepanek“. Juba eelmise aasta lõpus anti põllumassiivi valdajale võimalus novembrist 2014. a kuni 01. märtsini 2015. a maastikuelementide deklareerimiseks esitades seejuures PRIA-le andmed põllumassiivil paiknevate maastikuelementide kohta, sealhulgas põllumassiivi numbrilise ja teabe maastikuelemendi tüübi, pindala ja asukoha kohta. Tegemist oli soovitusliku tähtajaga, et PRIA saaks koostada põllumassiivide identifitseerimise süsteemi raames õigeaegselt nõutava võrdluskaardikihi ökoaladele, mille alusel peab tekkima registris stabiilsetest ökoaladest kaardikiht, et teha eelkõige halduskontrolli toetuse taotlemisel. Nagu eelpool öeldud, võib põllumajandustootja esitada PRIA-le avalduse ja graafilise materjali nii maastikuelementide kui ka ökoaladena määratletud maastikuelementide kohta, milleks on põõsaste ja puudega põllusaar, hekk, puude rida, metsasiil, alla 10 km² valgalaga eesvoolud ja maaparandussüsteemi maa-osal paiknevad kuivenduskraavid ning maaelu arengukava (edaspidi MAK) 2007–2013 ja MAK 2014–2020 raames kiviaia rajamise toetusega taastatud või taastatav kiviaed ning pärandkultuuriobjektina kaardistatud kiviaiad. Avalduses tuleks ära näidata põllumassiivi number ja maastikuelemendi tüüp ning lisaks märkida nende elementide pindala ja asukoht. Tegemist on sisuliselt ühekordse tegevusega, kus tootjad deklareerivad nende kasutuses olevat põllumajanduslikul maal paiknevad maastikuelemendid. Põllumajandustootja kasutuses oleva põllumajandusliku maa puhul peetakse silmas omandis olevat põllumajandusmaad või kehtivat maakasutusõigust sarnaselt põllumajandusliku maa kasutusõigusega. Oluline on selline asjaolu eelkõige seoses ökoalade määratlemise ja nõude täitmisega, kuna ökoalade 5% täitmisel lähevad arvesse üksnes need elemendid, mis on taotleja kasutuses ja kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse.

Lõike 2 kohaselt kontrollib PRIA maastikuelemendi kohta esitatud andmeid, võttes aluseks § 3 lõikes 2 nimetatud, st ortofotot, maakasutusotstarbe piiri, katastriüksuse piiri ning paikvaatluse käigus saadud andmed, ning kannab need põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse.

Eelnõu § 7 kohaselt saadakse andmed põllumassiivil kasvatatavate põllumajanduskultuuride, püsirohumaa, püsilõikuride, mustkesa ja ökoalade kohta Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 21 lõikes 1 nimetatud otsetoetuse taotluselt.

See tähendab, et põllumassiivi kasutamise kohta andmeid eraldi esitama ei pea, vaid PRIA saab need andmed otsetoetuse taotluselt.

Eelnõu § 8 lõike 1 kohaselt jätkatakse enne selle määruse jõustumist põllumassiivi kaardile kantud põllumassiivi andmete töötlemist selle määruse alusel.

Eelnõu § 8 lõikega 2 tunnistatakse kehtetuks põllumajandusministri 15. veebruari 2010. a määrus nr 8 „Põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivi kaardi koostamise ning põllumassiivile numberkoodi andmise ja pindala määramise kord ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed ja nende esitamise kord”.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu ettevalmistamisel on lähtunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/200, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (EÜT L 347, 20.12.2013, lk 549); Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (EÜT L 347, 20.12.2013, lk 608); komisjoni delegeeritud määrusest (EL) nr 639/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, ning muudetakse kõnealuse määruse X lisa (ELT L 181, 20.06.2014, lk 1–47); komisjoni rakendusmäärusest (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124).

4. Määruse mõjud

Kavandatud eelnõu muudatustega viiakse eelnõu kooskõlla Euroopa Liidu õigusaktidest tulenevate muudatustega. Määruse eelnõu olulisem muudatus on seotud uute meetmete, s.o eelkõige kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade (nn rohestamisega) seotud toetuse rakendamisega põllumajanduse otsetoetustele tulenevalt ühisest põllumajanduspoliitikast. Antud muudatus mõjutab kõik põllumajandustootjaid, kes soovivad taotleda põllumajanduslikke otsetoetusi sh rohestamise toetust ja nende kasutuses olevat toetusõiguslikku põllumajandusmaa pindala. Selleks, et taotleja saaks arvata toetusõigusliku põllumassiivi pindala hulka tema kasutuses oleval põllumajandusmaal asuvad maastikuelemendid sh ökoloogilise kasutuseesmärgiga maa-alad, on vajalik eelpool nimetatud elementide kandmine PRIA poolt põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse taotleja avalduse alusel.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulutusi riigieelarve vahenditest. Vajalikud kulutused kaetakse olemasolevatest PRIA eelarvelistest vahenditest. Samuti ei kaasne määruse rakendamisega tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks Keskkonnaministeeriumile. Uute meetmete väljatöötamisel on töösse kaasatud nii põllumajandustootjaid kui ka nende esindajaid ning neilt arvamusi küsitud. Kuna Eesti pidi määratlema 1. augustiks 2014 ökoalade loetelu ning 1. oktoobriks 2014 lisaks täpsustama ökoaladega seotud mõõdu- ja suuruspiirangute üksikasjad, sai vastav ettepanek esitatud ka eelnimetatud huvigruppidele.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ants Noot

Kantsler